

УДК 337.771

Висоцька Н.І.¹, Кириченко Ю.В.²

¹ нач. патентно-інформаційного відділу НУ «Запорізька політехніка»

² д-р юрид. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На шляху до євроінтеграції України розпочато реалізацію низки процесів з удосконалення та форматування національного законодавства. Не стала винятком й сфера інтелектуальної власності, яка за результатами підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом є одним з найбільш пріоритетних напрямів реформування внутрішньополітичних процесів.

Основним у зобов'язаннях України у сфері інтелектуальної власності в рамках Угоди про асоціацію є спрощення та оптимізація процедури створення, а також комерційного використання як інноваційних продуктів, так і продуктів творчої діяльності на території України та держав-членів ЄС, з приділенням особливої уваги досягненню належного та дієвого рівня охорони і захисту прав інтелектуальної власності.

Строк виконання зобов'язань, які передбачені Угодою про асоціацію, визначено Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію на кінець 2023 року [1].

Вважаємо, що з метою покращення процесів євроінтеграції варто враховувати (імплементувати) положення існуючих директив у сфері інтелектуальної власності шляхом приєднання до наявних та безпосереднього виконання їх положень. Зазначене матиме

максимально позитивний результат лише у тому разі, якщо державна політика буде спрямована на розвиток як суспільної, так і законодавчої сфери. Крім того, імплементація положень директив надасть розширені можливості щодо здійснення правової регламентації тих об'єктів права інтелектуальної власності, правовий режим яких не закріплено на законодавчому рівні. З огляду на вищезазначене, інтерес становить Директива ЄС 2012/28/ EU on certain permitted uses of orphan works [2] (далі – Директива), яка регулює статус і порядок використання так званих сирітських творів із невідомим авторством або коли невідома особа, якій належить авторське право на твір. Зазначена проблематика характерна для літературної, музичної, кінематографічної галузей.

1 грудня 2022 року було прийнято Закон України «Про авторське право і суміжні права», який регулює відносини щодо набуття, здійснення та захисту особистих немайнових та майнових авторських та/або суміжних прав, а також щодо прав особливого роду (*suī generis*), пов'язаних зі сферою авторського права та/або суміжних прав [3]. Автори цього Закону обґрунтовували необхідність його прийняття нагальністю приведення положень чинного законодавства України у сфері авторського права та суміжних прав у відповідність до вимог положень норм Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони. Цей закон на тепер прийнято.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 1 грудня 2022 року забезпечує легальним користувачам доступ до розвинутого ринку легального контенту, оскільки нелегальні користувачі нестимуть посилену відповідальність за правопорушення, завдяки чому зменшуватиметься ринок “сірого” контенту. Треба розуміти, що норми попереднього Закону України “Про авторське право та суміжні права” вимагали укладати ліцензійні договори лише в письмовій формі. При цьому велика кількість об'єктів авторського права і суміжних прав у світі розповсюджується в мережі Інтернет. Наприклад популярний відеосервіс “YouTube”, банки фотографій, вільна он-лайн енциклопедія “Wikipedia”, а також спільноти розробників таких комп'ютерних програм як “Linux” та “Mozilla Firefox” працюють на умовах опублікування пропозиції надати (або отримати) ліцензію, адресовану необмеженому колу осіб, та прийняття такої пропозиції зацікавленою особою. Українські користувачі і розробники програмного забезпечення, відповідно до норм «старого закону» не могли легально користуватись безкоштовним програмним забезпеченням, оскільки договори, укладені не у письмовій формі, як того наразі вимагало українське законодавство, визнавалися нікчемними.

При цьому, Директивою ЄС 2003/98/ЄС (змінена Директивою 2013/37/ЄС) про повторне використання публічної інформації (частина друга статті 8) передбачено, що держави-члени мають забезпечити використання ліцензій, які доступні у цифровій формі і можуть надаватись засобами електронного зв'язку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106. стаття 852. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text>

2. Директива Європейського Союзу 2012/28/EU on certain permitted uses of orphan works / Всесвітня організація інтелектуальної власності : веб сайт. URL: <https://wipo.int/ru/legislation/details/13043>

3. Про авторське право і суміжні права : Закон України [прийнятий Постановою Верховної Ради України №2811-IX від 01 грудня 2022 р.: станом на 28 березня 2023 р.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>